

EURÓPSKE ZOSKUPENIA ÚZEMNEJ SPOLUPRÁCE (EZÚS)

Európske zoskupenia územnej spolupráce (EZÚS) boli zriadené s cieľom uľahčiť cezhraničnú, nadnárodnú a medziregionálnu spoluprácu medzi členskými štátmi a ich regionálnymi a miestnymi orgánmi. EZÚS umožňujú týmto partnerom realizovať spoločné projekty, vymieňať si odborné vedomosti a zlepšovať koordináciu priestorového plánovania.

PRÁVNY ZÁKLAD

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 z 5. júla 2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS).

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1302/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1082/2006 o Európskom zoskupení územnej spolupráce (EZÚS), pokiaľ ide o vyjasnenie, zjednodušenie a zlepšenie zakladania a fungovania takýchto zoskupení.

SÚVISLOSTI

Cieľom EZÚS je uľahčovať a podporovať územnú spoluprácu najmä medzi svojimi členmi, vrátane jednej alebo viacerých oblastí cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce, a to s cieľom posilniť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť v EÚ.

Úlohy EZÚS sú vo všeobecnosti v súlade s cieľmi uvedenými vyššie. Úlohy môžu zahŕňať osobitné činnosti v oblasti územnej spolupráce medzi členmi s finančnou podporou alebo bez finančnej podpory Únie. EZÚS môžu byť poverené vykonávaním programov spolufinancovaných Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu a/alebo Kohézneho fondu, alebo iných projektov cezhraničnej spolupráce, ktoré môžu alebo nemusia využívať finančné prostriedky EÚ. Medzi príklady takýchto činností patrí prevádzkovanie cezhraničných dopravných zariadení alebo nemocníc, vykonávanie alebo správa cezhraničných rozvojových projektov a výmena odborných znalostí a osvedčených postupov.

ŠTRUKTÚRA

EZÚS môžu vytvoriť partneri, ktorí sú usadení najmenej v dvoch členských štátoch (alebo jeden členský štát a jedna alebo viac krajín mimo EÚ) a patria do jednej alebo viacerých z týchto kategórií:

- členské štáty alebo orgány na národnej úrovni,

- regionálne orgány,
- miestne orgány,
- verejné podniky alebo verejnoprávne inštitúcie,
- podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu,
- národné, regionálne alebo miestne orgány alebo subjekty alebo podniky z tretích krajín (s výhradou osobitných podmienok),
- združenia subjektov z jednej alebo viacerých uvedených kategórií.

EZÚS majú právnu subjektivitu a sú upravené dohovorom, ktorý jednomyseľne uzatvorili ich členovia. EZÚS konajú v mene svojich členov, ktorí prijímajú ich stanovy prostredníctvom osobitných dohovorov, ktoré popisujú organizáciu a činnosti EZÚS. Minimálna požiadavka je, že EZÚS musí mať dva orgány: zhromaždenie, ktoré pozostáva zo zástupcov členov, a riaditeľa, ktorý zastupuje EZÚS a koná v jeho mene.

Okrem toho sú právomoci EZÚS obmedzené príslušnými právomocami ich členov. Právomoci orgánov verejnej moci, ako napr. právomoci týkajúce sa politik a regulačné právomoci, sa na EZÚS nemôžu preniesť.

Zhromaždenie schvaľuje ročné rozpočtové odhady EZÚS, na základe ktorých sa vypracúvajú výročné správy o činnosti, ktoré overujú nezávislí experti. V prípade dlhov sú členovia finančne zodpovední pomerným dielom podľa svojho príspevku.

DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

Register EZÚS spravuje Výbor regiónov. Doteraz bolo zriadených 68 EZÚS.

Členovia jedného EZÚS, ktorým je Európska sieť informácií o urbanistických otázkach – European Urban Knowledge Network, nemajú spoločné zemepisné hranice. Toto EZÚS je platforma na výmenu myšlienok a odborných znalostí v oblasti rozvoja miest.

Komisia vo svojej správe z apríla 2018 o uplatňovaní nariadenia (ES) č. 1082/2006 (nariadenie o EZÚS) potvrdila európsku pridanú hodnotu tohto nástroja: spolupráca medzi členmi EZÚS z rôznych členských štátov a tretích krajín uľahčuje prijímanie rozhodnutí a prispieva k spoločnému rozvoju cieľov a stratégií za štátnymi hranicami. Počet týchto združení a členstvo v nich v celej EÚ neustále rastie a ich využívanie sa znásobuje. V dôsledku zmien nariadenia o EZÚS v roku 2013 sú EZÚS teraz zapojené do rôznych programov a projektov Európskej územnej spolupráce (INTERREG) a do realizácie ďalších programov politiky súdržnosti, napríklad v oblasti rozvoja vidieka.

ÚLOHA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

Na nariadenie o EZÚS sa vzťahuje riadny legislatívny postup. Parlament preto vystupuje ako spoluzákonodarca za rovnakých podmienok ako Rada. V nariadení o EZÚS sa zohľadnili požiadavky Parlamentu týkajúce sa jasného vymedzenia územnej spolupráce, potreby určiť finančnú zodpovednosť členských štátov a súdnej právomoci a pravidiel upravujúcich zverejňovanie a/alebo registrovanie stanov EZÚS. Okrem toho Rada prijala návrh Parlamentu, podľa ktorého by sa EZÚS malo riadiť právom členského štátu, v ktorom má úradné sídlo.

Na konci roku 2013 bolo nariadenie o EZÚS zmenené. Cieľom tejto zmeny bolo objasniť existujúce pravidlá a zjednodušiť vytváranie a fungovanie EZÚS a spresniť zapojenie tretích krajín. Zrevidované nariadenie o EZÚS sa uplatňuje od 22. júna 2014.

S cieľom uľahčiť používanie nástroja Európsky parlament kladie dôraz na vytváranie prepojení s EZÚS v rôznych nástrojoch politiky, ako je napríklad politika súdržnosti. Parlamentu sa takisto podarilo zabezpečiť, aby sa v legislatívnom rámci upravujúcom programové obdobie 2014 – 2020 zástupcovia EZÚS mohli zúčastňovať na monitorovacích výboroch programov.

Napriek pozitívnemu vývoju v používaní týchto nástrojov sa Parlament domnieva, že existuje priestor na zlepšenie: vo svojom uznesení z 11. septembra 2018 o podpore rastu a súdržnosti v pohraničných regiónoch^[1] EÚ Parlament vyjadril poľutovanie, že potenciál EZÚS sa nevyužíva v plnej miere. Mohlo by to byť čiastočne spôsobené výhradami regionálnych a miestnych orgánov a čiastočne ich obavami z prenosu právomocí a nedostatočnej informovanosti o príslušných právomociach. Okrem toho Parlament vyzýva Komisiu, aby navrhla opatrenia na prekonanie prekážok účinnejšieho uplatňovania nástroja EZÚS.

Diána Haase
05/2019

[1] Prijaté texty, [P8_TA\(2018\)0327](#).

